

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ulkomaisen työvoiman käytön yleisiä edellytyksiä koskeva linjaus

Alueellisen linjauksen lähtökohtia

Alueellinen työlupalinjaus perustuu ulkomaalaislakiin (301/2004) ja valtakunnalliseen linjaukseen ulkomaisen työvoiman yleisistä edellytyksistä.

Alueellisen linjauksen tarkoitus on tukea työvoiman saatavuutta Uudenmaan ELY-keskuksen alueella huomioiden alueen työmarkkinoiden erityispiirteet. Työvoiman saatavuusharkinta on kokonaisharkintaa, joka sisältää ennakovalvonnan ja työvoiman saatavuuden arvioinnin. Ennakovalvontaa suoritetaan selvittämällä mm. työsuhteen ehtoja ja työnantajan suoriutumista työnantajavelvollisuuksista.

Ulkomaisen työvoiman käytön yleisiä edellytyksiä koskevat valtakunnalliset linjaukset on annettu valtioneuvoston päätöksellä. Ulkomaalaislaissa ja valtakunnallisissa linjauksissa on määritelty ne tehtävät, alat ja asemat (esimerkiksi perheenjäsen), joihin liittyy oikeus tehdä työtä ilman työntekijän oleskelulupaa.

Alueellisissa linjauksissa käsitellään alueellisten työmarkkinoiden erityispiirteitä ja arvioidaan muun muassa työvoiman saatavuutta eri ammatti- ja toimialoilla. Uudenmaan ELY-keskus päivittää työlupalinjauksensa kuuden kuukauden välein.

Työntekijän oleskelulupaa koskevan alueellisen linjauksen valmistelu

Uudenmaan alueellinen työlupalinjaus on valmisteltu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen neuvottelukunnan jaostona toimivassa maahanmuuttoasiain toimikunnassa. Toimikunta on kokouksissaan käsitellyt eri ammattialoja koskevia tilastokatsauksia. Linjauksen valmistelussa on otettu huomioon alueen työmarkkinatilanne sekä Uudenmaan TE-toimiston työlupapalvelujen käytännön työstä keräämä tieto työmarkkinatilanteesta ja nykyisen työlupalinjauksen toimivuudesta.

Työvoiman saatavuutta harkittaessa on käytetty työhallinnon ennakointitietoja, alueen työmarkkinakatsauksia, uutisseurantaa, työmarkkinaosapuolten näkemyksiä sekä työhallinnon URA-järjestelmää ja käytössä olevaa ammattibarometriä. Ammattibarometri perustuu arvioon työmarkkinatilanteesta eri ammattialoilla. Linjauksen valmistelussa tehdään yhteistyötä TE-toimistojen ja ammattijärjestöjen kanssa eri ammattialojen työmarkkinatilanteen ja työvoiman saatavuuden selvittämiseksi.

Alueellinen linjaus ulkomaisen työvoiman käytön yleisistä edellytyksistä

Työntekijän oleskelulupajärjestelmän tarkoituksena on tukea työvoiman saatavuutta suunnitelmallisesti, nopeasti ja joustavasti ottaen huomioon työnantajien ja ulkomaalaisten työntekijöiden oikeusturva sekä työmarkkinoilla jo olevan työvoiman mahdollisuus työllistyä. Alueellisen linjauksen tarkoituksena on ohjata työntekijän oleskeluluvan käsittelijöitä huomioimaan alueellisten työmarkkinoiden erityispiirteet.

Työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös perustuu kokonaisharkintaan, joka sisältää työvoiman saatavuuden arvioinnin, tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin sekä työsuhteen edellytysten selvittämisen.

Suomessa toimivien työnantajien edellytetään ensisijaisesti rekrytoivan työvoimaa työmarkkinoilla jo olevan työvoiman piiristä. Työsuhteen ehtojen selvittäminen tarkoittaa muun muassa sitä, että Suomessa tehtävään ansiotyöhön sovelletaan Suomessa voimassa olevaa työlainsäädäntöä ja suomalaisia työehtosopimuksia.

Ammatti- ja toimialakohtainen arvio työvoiman saatavuudesta Uudenmaan alueen työmarkkinoilla sisältyy tähän Uudenmaan ELY-keskuksen linjaukseen. Työvoiman saatavuus sekä työvoiman saatavuuden selvittäminen kohtuullisessa ajassa kytkeytyvät alueellisten työmarkkinoiden piirteisiin kullakin ammatti- ja toimialalla. Työvoiman saatavuus eri ammatti- ja toimialoilla vaihtelee alueellisten ja paikallisten työmarkkinoiden rakenteen ja tilanteen mukaan.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että seuraavilla ammattialoilla työvoiman saatavuus on vaikeutunut. Työntekijän oleskelulupahakemusta käsiteltäessä voidaan siten pitää oletuksena, ettei työvoimaa ole saatavissa, ellei tapauskohtaisesti katsoen ole selvää, että työvoimaa on saatavissa:

- Terveystieteiden ammattilaiset
- Kotitalouksiin palkattavat kotiapulaiset ja lastenhoitajat
- Toimisto-, hotelli- ja laitossiivoajat
- Talonrakentajat, betonirakentajat ja raudoittajat, kirvesmiehet ja rakennuspuusepät, putkiasentajat, kattoasentajat ja korjaajat, rappaaajat, muurarit, maalarit sekä eristäjät.

Linjausta on muutettu edelliseen päivitykseen (2.1.2020) verrattuna siten, että ammattilistalla ei ole enää kotisiivojia eikä ravintola-alan ammatteja. Linjaukseen on lisätty rakennusalan ammattien osalta muurarit ja maalarit.

Työntekijän sopivuuden arviointi ja työvoiman saatavuuden selvittäminen kytkeytyvät toisiinsa. Työntekijän sopivuuden työtehtävään arvioi työnantaja. TE-toimiston työlupapalvelut selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuuden. TE-toimiston tulee ennen myönteisen osapäätöksen antamista varmistaa, että lupahakemuksessa tarkoitettu ulkomaalainen on ammattitaitoinen ja tulee työskentelemään ammattilaisen työtehtävissä. Ammattitaidon voi osoittaa hankitulla työkokemuksella tai koulutuksella eikä koulutus tai ammattitaito saa olla selvästi alemmalla tasolla kuin työntekijöiden, joiden saatavuutta TE-toimiston tulee selvittää. Myös ulkomaalaiselle luvassa olevan palkan tulee vastata saatavuusharkinnan kohteena olevan työvoiman palkkatasoa. Riittävän toimeentulon

varmistaminen tarkoittaa koko sitä aikaa, jolle oleskelulupa on myönnetty ja työntekijän toimeentulon tulee olla turvattu.

Siivousalalla työnantajan tulee vakuuttaa tarjoavansa työntekijälle kokoaikatyötä (37,5 tuntia viikossa) tai vähemmällä työtunneilla samat minimiansiot kuin kokoaikaiselle työntekijälle, joka työskentelisi yleissitovan työehtosopimuksen mukaisella minimipalkalla. Jatkolupia koskevassa harkinnassa edellisen luvan aikana vakuutetut työsuhdetta ja toimeentuloa koskevat tiedot tulee varmistaa.

Kotitalouksiin palkattavien kotiapulaisten ja lastenhoitajien osalta edellytetään, että työnantaja vakuuttaa ja maksaa vähintään valtakunnallisessa linjauksessa kuvattua minimitoimeentulon kattavaa palkkaa. Hakemusvaiheessa viranomaisen on tarkistettava, että työnantaja vakuuttaa kaikki työntöön keskeiset ehdot ja että työnantaja on niitä noudattanut.

Rakennusalan työntekijöiden edellytetään toimivan rakennusalan ammattilaisten työtehtävissä ja työvoiman edellytetään olevan ammattitaitoista. Ammattitaidon voi osoittaa hankkimallaan koulutuksella tai työkokemuksella. Rakennusalan työntekijöiden osalta edellytetään, että työnantaja vakuuttaa ja maksaa vähintään alanmukaisen työehtosopimuksen mukaista ammattilaisen palkkaa (esimerkiksi rakennusalan työehtosopimuksen palkkaryhmä 4, maalausalan työehtosopimuksen palkkaryhmä 3 ja LVI-alan työehtosopimuksen vaativuustaso 2 tai tätä vastaava euromääräinen palkka) tai rakennusalan ammattilaisen palkkaa vastaavaa palkkaa muiden työehtosopimusten perusteella.

Mikäli ulkomaalaislain mukainen toimeentuloedellytys täyttyy jo jonkin toisen työn osalta ja myös muut vaadittavat edellytykset täyttyvät, voidaan toiselle tässä alueellisessa työlupalinjauksessa mainitulle ammattialalle tehdä myönteinen osapäätös myös osa-aikatyöhön, mikäli muut ulkomaalaislain asettamat edellytykset asiassa täyttyvät. Osa-aika-työhön tehtävä myönteinen osapäätös ei voi olla ajallisesti pidempi kuin se edellä mainittu kokoaikatyö, jonka osalta toimeentuloedellytys ja muut edellytykset täyttyvät.

Työntekijän oleskelulupaharkinnassa edellytetään lähtökohtaisesti työnantajan hakemusvaiheessa antamaa selvitystä siitä, kuinka työvoimaa on työmarkkinoilta yritetty rekrytoida työntekijän oleskelulupahakemuksessa määriteltäviin tehtäviin, erityisesti tilanteissa, joissa työvoimaa ei ole yritetty rekrytoida TE-toimiston välityksellä.

Työvoiman saatavuusharkinnassa arvioidaan työmarkkinoiden tilannetta työvoiman osalta pääsääntöisesti työhallinnon työnvälitystilastoja ja URA-järjestelmästä eri hakukriteereillä saatuja tilastoja apuna käyttäen.

Työlupia myöntävä viranomainen voi ulkomaalaislain nojalla vaatia työnantajalta selvitystä työnantajavelvoitteiden hoitamisesta. Työnantajan on huolehdittava, että työsuhteen ehdot eivät muutu työntekijälle epäedulliseen suuntaan työntekijän oleskeluluvan voimassaolon aikana. Kun työnantajalla on aiemmin ollut palveluksessaan ulkomaalaista työvoimaa, työlupia myöntävä yksikkö voi vaatia selvitystä myös siitä, miten työnantaja on tämän aiemman työvoiman osalta huolehtinut ulkomaalaislaissa säädettyjen velvoitteiden täyttymisestä.

Alueellisen linjauksen voimassaolo

Alueellinen työlupalinjaus on voimassa toistaiseksi. Alueellisen linjauksen toimivuudesta kerätään seurantatietoja säännöllisesti ja niitä käsitellään maahanmuuttoasiain toimikunnassa. Alueellisen

työlupalinjauksen tulee olla ajantasainen ja se päivitetään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään vuoden välein.

Alueellista työlupalinjausta on päivitetty koronan aiheuttaman pandemian vuoksi tavallista harvemmin ja edellisen kerran linjaus on päivitetty 2.1.2020. Seuraava päivitys on suunniteltu tehtäväksi kesällä 2021.

Nyt päivitetty työlupalinjaus tulee voimaan 2.1.2021

2.1.2021

Petri Knaapinen
ylivohtaja

Jaana Suokonautio
maahanmuuttopäällikkö